

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛІ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
МОЛОДІЖНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ВИЩА ШКОЛА БІЗНЕСУ І МЕНЕДЖМЕНТУ (ЧЕХАНУВ, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної конференції
«Розвиток професійної майстерності педагога в умовах
нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2022

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 29-30 вересня 2022 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, Т. В. Магера, Г.І. Герасимчук, Н.Б. Стрийвус – Тернопіль: СМП “Тайп”, 2022. 450 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 29-30 вересня 2022 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №5 від 04.11.2022 р.)*

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2022

Козубцов І.М.	
РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА КАФЕДРИ ВІЙСЬКОВО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ВІЙНИ	170
Колодійчук О. Я.	
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ЗМІШАНОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	172
Кондирєва М. М.	
ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА: ПОБУДОВА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	174
Коненко Л. Б., Іваночко О. В.	
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ТА ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	180
Корогода І. І.	
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ В УЧНІВ ПОЗИТИВНИХ МОТИВІВ УЧІННЯ...	183
Котова В. І.	
УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛІВ ЯК АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	187
Кравчук О. М.	
ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО ТЕЛЕФОНУ ЯК НАВЧАЛЬНОГО ЗАСОБУ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	189
Lian Dexin, Oksana Krychkivska	
THE WAY OF IDEOLOGICAL AND POLITICAL EDUCATION AS LEADING IN VOCATIONAL EDUCATION.....	192
Кухтяк С. Б., Кухтяк О. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ...	193
Кучер Л. А.	
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНИХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	196
Лаховська О. В.	
ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ ХІМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	201
Лебедик Л. В.	
ПРОЄКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	203
Лещук Г. В., Заверуха А. О.	
ФАСИЛІТАЦІЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ.....	206
Литвинюк Г. І.	
ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	209
Логвись О.	
ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	212

В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. 362 с. С. 39 – 43.

8. Стрельніков В. Ю. Складники проєктувальної діяльності майбутніх соціальних працівників. *Соціальна робота: виклики сьогодення. Інноваційні соціальні проєкти та волонтерські практики: Збірник матеріалів XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25 листоп. 2021 р.)*. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 276 с. С. 238 – 241.

9. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L. V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349 – 351.

Лещук Г. В.,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи
і менеджменту соціокультурної
діяльності Тернопільського
національного педагогічного
університету імені В.Гнатюка

Заверуха А. О.,

магістрантка групи мСП-21
факультету педагогіки і психології
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені В.Гнатюка
skalska.a13072@ukr.net

ФАСИЛІТАЦІЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Постановка проблеми. Серед іншого, сучасна реформа школи спрямована на гуманізацію навчального процесу, перехід від звичної традиційно-освітньої системи (де позиції вчителя і учня формальні і функції вчителя полягають суто в передачі знань), до педагогіки партнерства, за якої учень і вчитель відкриті до спілкування один з одним.

Сучасна освіта передбачає фасилітативний процес навчання, створення психологічно комфортних умов для саморозвитку та самовиховання кожної дитини на основі співпраці, взаємоповаги та довіри між усіма учасниками начального процесу.

Аналіз досліджень і публікацій. Свою увагу дослідженню тематики цієї статті приділили: О. Галіцян (розглянув теоретичні засади застосування принципів педагогічної фасилітації), З. Адамська (вивчала проблемні питання теоретичного осмислення методологічних засад розвитку фасилітативних здібностей майбутнього психолога в умовах вищої професійної освіти), С. Гарькавець (досліджував актуальні аспекти формування та розвитку фасилітативної компетентності педагога) та інші вітчизняні і зарубіжні вчені.

Метою статті є висвітлення сутності фасилітації, її значення в сучасній освіті та суспільстві й окресленні шляхів здійснення цього процесу.

Виклад основного матеріалу. У науковій теорії і практиці виділяються два види фасилітації, а саме соціальна фасилітація та педагогічна фасилітація.

Під соціальною фасилітацією розуміється продуктивність або швидкість діяльності особистості внаслідок актуалізації в свідомості образу іншої особи, яка є спостерігачем.

Під педагогічною фасилітацією варто розуміти підвищення продуктивності освіти, а саме навчання та виховання особистості.

Ці два види фасилітації об'єднує те, що фасилітація сприяє підвищенню продуктивності будь-якої діяльності. Якщо говорити про відмінність між соціальною фасилітацією та педагогічною фасилітацією полягає у тому, що соціальна фасилітація відбувається у вигляді спостереження за особистістю, а педагогічна фасилітація – з допомогою особливого стилю спілкування педагога з учнями і впливу ним на особистість [1].

Розробку концепції педагогічної фасилітації розпочав у 50-х роках ХХ ст. К. Роджерс. На його думку, педагог-фасилітатор допомагає дитині в процесі розвитку, підтримує та супроводжує її, створює сприятливе середовище прийняття, розуміння, одночасно мотивує дитину до навчання, самопізнання, саморозкриття. У сучасній педагогіці поняття «фасилітація» визначається як вплив педагога на саморозвиток та самовиховання того, хто навчається, за допомогою заохочення, стимуляції та використовується в дослідженнях міжособистісної взаємодії педагога з учнем під час освітнього процесу [2, с. 51].

Інші науковці трактують педагогічну фасилітацію як взаємодію між педагогом та учнем, яка забезпечує створення сприятливих умов до саморозвитку учасників навчального процесу та ґрунтується на засадах гуманізму, толерантності та полі суб'єктності. Саме така взаємодія, з точки зору О. Галіцан, передбачає «пошук способів та засобів гуманізації навчально-виховного процесу» [3, с. 228]. Звертаємо увагу на те, що фасилітацію можна трактувати, як специфічний вид педагогічної діяльності, яка відповідає сучасним потребам освітнього процесу, тобто надає можливість особистості усвідомлювати власну самоцінність, прагнення до самовдосконалення та саморозвитку.

Незважаючи на велику кількість трактувань категорії фасилітації принципи її залишаються сталими, серед них виділяють такі: гуманізму й любові до людини; позитивного мислення та сприйняття світу; віддачі й вищих цілей; вдячності; толерантності, прийняття й прощення; успіху та емоційності; співробітництва, ефективної комунікації та партнерства; відповідальності цілеспрямованості; індивідуального підходу [5].

Окрім того, існує ряд чинників, яка визначає формування компонентів фасилітації та важливість вивчення готовності педагога до фасилітації:

- запиту сучасного світу, які висувають вимоги до школи як соціального інституту розвитку, що повинен сприяти саморозвитку та самовихованню кожної дитини;
- реалізацією особистісно орієнтованого підходу в освіті, який передбачає наявність у педагога таких якостей, що забезпечують створення психологічно комфортних умов для повноцінного навчання дітей на основі співпраці, взаємоповаги та довіри;

- важливістю для самого педагога володіти такими психологічними якостями, що виявляються засобами підвищення його професійної компетентності [4].

На сьогодні є актуальним питання хто ж такий фасилітатор у педагогічній діяльності, яка його роль в освітній сфері? Ми його можемо розглядати, як особистість яка допомагає дитині під час народження думки, може допомогти дитині у її розвитку, стимулюванню до дій, це та людина яка не тільки володіє матеріалом, вміє передавати знання, а й допомагає зробити учасникам певні висновки, розвиває навички й уміння. Педагогічна фасилітація в освітній сфері передбачає турботу про особистість та її духовний стан, розвиток емпатії, вміння приймати людину і себе самого без засуджень, а не лише вирішення навчальних проблем.

Якщо говорити про педагогічну фасилітацію в групі, класі то її завдання полягає у допомозі учням вирішити поставлене завдання без втручання у зміст педагогом, при цьому вчитель повинен вміти допомогти сформулювати цілі та завдання, що стоять перед групою учнів або перед кожним учнем окремо, а далі створює вільну та невимушену атмосферу, яка стимулюватиме учнів до вирішення проблем.

Разом з тим, вчитель, соціальний педагог/працівник, психолог повинен враховувати і те, що він повинен:

- бути самим собою, відкрито висловлювати свої думки та почуття;
- демонструвати дітям повну до них довіру та впевненість у їх можливостях та здібностях;
- виявляти емпатію, тобто розуміння почуттів та переживань кожного школяра [6].

Ряд учених вважають, що професійно важливими властивостями соціального педагога-фасилітатора є його гуманістичні якості, які можна згрупувати таким чином: якості, обумовлені гуманістичними цінностями соціально-педагогічної діяльності: гуманність, життєлюбність, оптимізм, толерантність, справедливість, совість, почуття обов'язку, відповідальність, чесність, милосердя; якості, що характеризують потребу соціального педагога в спілкуванні: комунікабельність, альтруїзм, чуйність, емпатійність; якості, що характеризують ціннісне ставлення соціального педагога до себе: самоцінність, адекватна самооцінка, упевненість в собі, самоповага, скромність, почуття власної гідності, вимогливість до себе, автономність [7, с. 40].

Згідно з дослідженнями при фасилітувальному стилі навчання учні рідше пропускають школу впродовж навчального року, мають більш позитивну самооцінку, досягають більшого прогресу в навчанні, у них менше проблем з дисципліною, менше актів вандалізму щодо шкільної власності, для них характерний вищий рівень мислення та творчої активності [8].

Висновки. Отже, головним завданням фасилітатора в освітній сфері є полегшення та одночасно стимулювання процесу вчення, тобто вміння створювати відповідну інтелектуальну та емоційну обстановку, атмосферу психологічної підтримки, посередництва, допомоги.

На підставі вищесказанного можна зазначити, що фасилітативні вміння – це набута на основі знань і навичок здатність організовувати процес усвідомленого навчання та особистого зростання, який відбувається з використанням інноваційних технологій, в умовах повного прийняття суб'єктів навчального процесу, що спонукає їх до спрямованого та продуктивного саморозвитку. Загалом, успішність реалізації процесу педагогічної фасилітації безпосередньо залежить від рівня оволодіння педагогом фасилітативними вміннями.

Література

1. Прийоми та техніка фасилітації в освітній. Педагогічна фасилітація. сфері. Goaravetisyan. 2020. URL: <https://goaravetisyan.ru/uk/priemy-i-tehnika-fasilitacii-v-obrazovatelnoi-sfere-pedagogicheskaya/>. (дата звернення : 12.11.2021).
2. Адамська З.М. Культурологічна парадигма як методологічна основа розвитку фасилітативних здібностей майбутнього психолога. *Психологія особистості*. 2017. № 1. 70 с. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Po_2017_1_9 (дата звернення : 12.11.2021).
3. Галіцян О.А. Теоретичне підґрунтя проблеми застосування принципів педагогічної фасилітації у професійній діяльності вчителя сучасної школи. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики* : зб. наук. праць. Київ. 2012. Вип. 18 (28). 179 с.
4. Гарькавець С. Координати психологічного виміру фасилітативної компетентності педагога. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84593283.pdf> (дата звернення 13.11.2021).
5. Волкова Л. Формування фасилітативності – інтегративної професійно-особистісної якості майбутніх вчителів засобами тренінгу. URL: <http://academy.ks.ua/wp-content/uploads/2014/05/57.pdf>. (дата звернення 13.11.2021).
6. Позиція «фасилітатор». stud.com.ua URL: https://stud.com.ua/24129/pedagogika/pozitsiya_fasilitator. (дата звернення 13.11.2021).
7. Парципативні процеси: планування, фасилітація і модерація заходів. Рекомендації для використання, Київ, 2019. 90 с.
8. Капська А. Соціальна робота : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2005. 300 с.

Литвинюк Г. І.,

аспірантка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
директор Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу

Lutvunyk_h@ukr.net

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Сьогодення диктує численні виклики, які вносять зміни у життя людини та її професійну діяльність. Будь-яка професія ставить надважливі вимоги до діяльності людини. Чим складніша професійна діяльність, тим затребуваніша для держави її мета і результат. Тому чільне місце у позитивних змінах сьогодення займає освітня галузь, бо саме від неї залежить розвиток суспільства

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ
НОВОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ**

*Збірник матеріалів
V Міжнародної науково-практичної
конференції*

м. Тернопіль, 29-30 вересня 2022 року

*Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк,
В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, Т. В. Магера, Н.Б. Стрийвус,
Г.І. Герасимчук,*

Підписано до друку 07.11.2022 р.
Папір офсетний. Формат 60x84¹/16.
Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 37,5 .
Обл.-вид. арк. 37,2 . Зам. №256

Віддруковано з готових діапозитивів у СМП “Тайп”
46006, м. Тернопіль, вул. Чернівецька, 44 б,
Телефон (352)520075; (352)526161